

A KÖZÖSSÉGI LÉT GAZDAG SKÁLÁJA

JOSIP KLARSKI: *Tajni život odbornika.*

Osvit, Szabadka, 1972.

Regényt írni Szabadkán majdnem ugyanazt jelent, mint meghökken-tő dolgot elkövetni. Ez bizonyára azért van így, mert a szabadkai regény (ideértve a múltat is) úgy, ahogyan jelen van irodalmi tudatunk talajában, többé-kevésbé azt a tengődő, szunnyadó fát jelképezte, amely valami tévedés folytán került erre a tájra, amelynek — a kedvezőtlen körülmények ellenére — mégiscsak sikerült életben maradnia, de amelytől — sajnos — aligha várható figyelemre méltó kivirágzás, illetve gyümölcs. A szabadkai regény haladó fája, ha időnként mégis gyümölcsöt hozott — annak ellenére, hogy az rendkívüli dolognak számított —, nem tarthatott igényt különösebb méltatásra vagy értékelésre (talán a megkövesedett előítéletek folytán) sem az olvasók, sem az esztéták részéről, akik a szabadkai regényt — egy már eleve szentesített »elmélet« nevében — egy bizonyos, reménytelen provincializmus értéktelen és erőtlén (ál) szellemi megnyilvánulásának tekintették — legyen az magyar vagy szerbhorvát nyelven írott könyv. (Vonatkozik ez a huszonegynéhány év alatt Szabadkán íródott és megjelent valamennyi regényre.)

Külön téma tárgyát képezi az, hogy milyen okok, nézetek és viszonyulások következményeként jött létre ez a helyzet, illetve alakult ki Szabadkával, a szabadkai regénnyel szemben egy ilyen »álláspont«, amely — a jelek szerint — még sokáig fogja magát tartani e regény

rovására, pedig az utóbbi néhány évben egyre jobban igazolja és bizonyítja létjogosultságát és méltó helyét irodalmunkban.

Ezt teszi most Josip Klarski nemrég megjelent regénye is.

Az odbornik, azaz a nép képviselője Klarski regényében hűsvér ember, a köztudat teremtette szürke adminisztrátornak merő ellentéte, akinek emberbaráti, határozott közösségi víziói mellett magánélete is van: érzelme, romantikája, szeretője, álma, bukása és kudarcja. Magyarán: pozitív hős a maga hamisítatlan fekete-fehér emberiségében. Az emberi sorsok, amelyeket a kezébe vesz és irányítani igyekszik, nem egy hivatalos beszámoló többé-kevésbé optimista helyzetképeinek elemeiből összeállt közösség szövevénye, amely a má, illetve a pillanatnyi létezésünket ábrázoló írások zömének fogyatékoságát jelenti. Klarski úgyszólván magával az írás stílusával is igyekszik az író, a krónikás jelenlétét a legminimálisabb valószínűsre redukálni, a közösségi lét gazdag skáláját érvényesítendő, azáltal is, hogy egyszerűen nem alkalmazza sem az első, sem a második személyben történő mesemondás eszközeit, illetve módját.

Mindenképpen értékes, mai regényt kapott az olvasóközönség Josip Klarski legújabb művével, amely az első regénye ennek a kifinomult látású, bölcselkedő, s a lélek rejteimében otthonosan vándorló szabadkai írónak.

ZÁKANY ANTAL